KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 7.6.2022 r.
COM(2022) 256 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Szesnaste sprawozdanie roczne za rok 2021 w sprawie realizacji pomocy Unii na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 389/2006 z dnia 27 lutego 2006 r. ustanawiającego instrument wsparcia finansowego w celu stymulowania rozwoju gospodarczego tureckiej wspólnoty cypryjskiej

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Szesnaste sprawozdanie roczne za rok 2021 w sprawie realizacji pomocy Unii na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 389/2006 z dnia 27 lutego 2006 r. ustanawiającego instrument wsparcia finansowego w celu stymulowania rozwoju gospodarczego tureckiej wspólnoty cypryjskiej

1. WPROWADZENIE

Rozporządzenie Rady (WE) nr 389/2006[1] („rozporządzenie o pomocy") stanowi podstawę udzielania pomocy na rzecz tureckiej wspólnoty cypryjskiej oraz nakłada wymóg składania rocznych sprawozdań dla Rady i Parlamentu Europejskiego.

2. PRZYGOTOWANIE PROGRAMU POMOCY

W okresie pomiędzy 2006 r. a końcem 2021 r. zaprogramowano kwotę 623 mln EUR na działania w ramach rozporządzenia o pomocy. Kwota przeznaczona w grudniu 2021 r. na roczny program działań na 2021 r. wyniosła 30,7 mln EUR[2]. Wieloletnie ramy finansowe (WRF) na lata 2021–2027 zapewniły wieloletnią perspektywę dla programu i stabilne finansowanie roczne. Program pomocy ma jednak charakter wyjątkowy i przejściowy, ponieważ jego celem jest przygotowanie i w razie potrzeby ułatwienie pełnego stosowania wspólnotowego dorobku prawnego na obszarach Republiki Cypryjskiej, na których rząd Republiki Cypryjskiej nie sprawuje faktycznej kontroli po znalezieniu rozwiązania dla problemu cypryjskiego, a zarówno rozporządzenie o pomocy, jak i rozporządzenie Rady nr 2020/2093[3] określające WRF umożliwiają przeprowadzenie rewizji w przypadku zjednoczenia.

3. MECHANIZMY WDRAŻANIA

Program jest realizowany na tych obszarach Republiki Cypryjskiej, nad którymi rząd Republiki Cypryjskiej nie sprawuje faktycznej kontroli i na których stosowanie unijnego dorobku prawnego jest tymczasowo zawieszone zgodnie z protokołem 10 do traktatu o przystąpieniu. Pomoc jest udzielana w ramach zarządzania bezpośredniego i pośredniego.

Komisja realizuje program w wyjątkowym kontekście politycznym, prawnym i dyplomatycznym. Przyznanie takiej pomocy nie oznacza uznania na danych obszarach władzy publicznej innej niż Rząd Republiki Cypryjskiej. Konieczne są ustalenia doraźne umożliwiające kontynuację realizacji programu przy jednoczesnym poszanowaniu zasad należytego zarządzania finansami. W przypadku programów pomocy finansowanych przez UE rolę ram prawnych udzielanej pomocy pełnią w zwykłych okolicznościach umowy z rządem państwa beneficjenta. W przypadku

[1] Rozporządzenie Rady (WE) nr 389/2006 z dnia 27 lutego 2006 r. ustanawiające instrument wsparcia finansowego w celu stymulowania rozwoju gospodarczego tureckiej wspólnoty cypryjskiej i zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2667/2000 w sprawie Europejskiej Agencji Odbudowy (Dz.U. L 65 z 7.3.2006, s. 5).

[2] Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 13.12.2021 r. w sprawie przyjęcia programu działań dotyczącego tureckiej wspólnoty cypryjskiej na rok 2021 (C(2021) 8905).

[3] Rozporządzenie Rady (UE, EURATOM) 2020/2093 z dnia 17 grudnia 2020 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 (Dz.U L 433I z 22.12.2020, s. 11).

pomocy dla tureckiej wspólnoty cypryjskiej nie można zawrzeć takich umów. Zarządzanie nieodłącznym ryzykiem i jego ograniczanie stanowią odpowiedzialność Komisji, a przyjęte przez nią środki obejmują intensywne monitorowanie umów i udzielanie wsparcia beneficjentom, zmienione zasady płatności oraz ostrożne podejście do stosowania gwarancji bankowych. Znaczna część środków programu jest przeznaczona na dotacje, które wymagają istotnych nakładów na zarządzanie.

Aby osiągnąć zamierzony efekt, turecka wspólnota cypryjska musi być w pełni zaangażowana w przygotowanie do wdrażania unijnego dorobku prawnego, mając na uwadze perspektywę wycofania jego zawieszenia zgodnie z protokołem 10 po rozwiązaniu problemu cypryjskiego.

Zespół programowy korzysta z pomieszczeń unijnego biura terenowego ds. programu znajdującego się na obszarach, nad którymi rząd w Nikozji nie sprawuje faktycznej kontroli. Przedstawicielstwo Komisji na Cyprze organizuje również spotkania, seminaria i konferencje prasowe oraz pozostaje w kontakcie z cypryjską opinią publiczną na całej wyspie, między innymi w kwestiach dotyczących programu pomocy. Ponadto w ramach unijnego projektu Infopoint, finansowanego ze środków programu pomocy, prowadzonych jest szereg działań w zakresie komunikowania i eksponowania polegających na informowaniu o polityce, priorytetach i działaniach UE wspierających turecką wspólnotę cypryjską oraz na promowaniu europejskiej kultury.

4. WDRAŻANIE PROGRAMU W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM

4.1. Zarys ogólny

Komisja nadal realizuje rozporządzenie o pomocy, mając na celu wspieranie zjednoczenia. W przypadku wypracowania wszechstronnego porozumienia dotyczącego problemu cypryjskiego Rada, na podstawie wniosku Komisji, zadecyduje, stanowiąc jednomyślnie o niezbędnych zmianach niniejszego rozporządzenia.

Działania w 2021 r. obejmowały kontynuację szeregu ustanowionych i udanych projektów, takich jak stypendia unijne i środki budowy zaufania, polegające na wsparciu dla Komisji Technicznej ds. Dziedzictwa Kulturowego i Komisji Osób Zaginionych. Inicjatywy Komisji Technicznych, w których reprezentowane są obie społeczności, nadal były finansowane w ramach specjalnego instrumentu.

Zasadniczym elementem programu pozostają dotacje. Udzielono większej pomocy najważniejszym sektorom gospodarki, które przygotowują się do rozwiązania problemu cypryjskiego, poprzez projekty na rzecz sektora prywatnego, obszarów wiejskich oraz rozwoju zasobów ludzkich. Kontynuowano starania w kierunku osiągnięcia realnych postępów w zakresie zwalczania chorób zwierząt i bezpieczeństwa żywności.

W kwietniu 2021 r. Komisji przyjęła dwa akty prawne: rozporządzenie (UE) 2021/591 rejestrujące w rejestrze chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych (ChOG) nazwę „Halloumi”/„Hellim” oraz decyzję (UE) 2021/586, w której zezwolono na obrót „Halloumi”/„Hellim” przez zieloną linię po dostosowaniu przez cypryjskich producentów swoich norm produkcji do unijnych norm dotyczących zdrowia zwierząt i bezpieczeństwa żywności. Od 1 października 2021 r. wyłącznie ser Halloumi/Hellim wytwarzany na Cyprze według tradycyjnej receptury może być wprowadzany do obrotu w UE pod tą nazwą. W następstwie tego

uruchomiono serię środków wsparcia, aby pomóc we wdrożeniu pakietu dotyczącego ChNP „Halloumi/Hellim” w tureckiej wspólnocie cypryjskiej.

Nadal istnieją znaczne braki w zdolnościach beneficjantów do skutecznego wdrażania unijnego dorobku prawnego po wejściu w życie kompleksowego rozwiązania problemu cypryjskiego. Turecka wspólnota cypryjska nadal jednak osiągała znaczne postępy w wielu obszarach i obecnie lepiej rozumie wyzwania.

Jedną z nierozwiązanych kwestii jest budowa sieci kanalizacji dla Famagusty, na którą umowa została rozwiązana przez Komisję w grudniu 2013 r. Spór z byłym wykonawcą skierowano do rozstrzygnięcia w drodze postępowania polubownego, które jest nadal w toku. Tymczasem podpisano umowę na powiązane prace naprawcze i prace już się rozpoczęły.

Pandemia COVID-19 utrudniła realizację programu pomocy. Komisja nadal zapewniała, aby program był zrealizowany pomimo zaistniałych okoliczności i wprowadziła środki łagodzące w celu zapewnienia realizacji dalszej projektów bez przeszkód. Pakiet awaryjny pomógł zapewnić dostawy najpilniejszych środków medycznych, wsparcie ekonomiczne dla mikroprzedsiębiorstw i MŚP oraz porady ekspertów dla członków tureckiej wspólnoty cypryjskiej.

Pod koniec roku w ramach programu pomocy obowiązywało 191 umów.

4.2. Postępy w ramach poszczególnych celów

Ogólnym celem programu pomocy jest ułatwienie zjednoczenia Cypru poprzez stymulowanie rozwoju gospodarczego tureckiej wspólnoty cypryjskiej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji gospodarczej wyspy, poprawy kontaktów między obiema społecznościami oraz kontaktów z UE, a także przygotowania do stosowania unijnego dorobku prawnego.

Poniżej opisano działania podjęte w 2021 r. w odniesieniu do każdego z celów określonych w rozporządzeniu o pomocy.

4.2.1. Cel nr 1: Rozwój i przebudowa infrastruktury

W ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) kontynuowano wdrażanie „lokalnej platformy rozwoju projektów infrastrukturalnych” (LIF) na podstawie bieżących umów o przyznanie wkładu zawartych z Komisją – w imieniu Unii – na kwotę 23,4 mln EUR. Platforma zapewnia wsparcie w zakresie opracowywania i wdrażania istotnych lokalnych inwestycji infrastrukturalnych. Poza 13 znaczącymi projektami wspieranymi w ramach LIF w 2021 r. zakończono również zoptymalizowane trzecie zaproszenie do składania wniosków na rzecz społeczności lokalnych, co zaowocowało 4 dodatkowymi projektami w wykazie LIF. W 2021 r. rozpoczęły się prace budowlane w Centrum Współpracy Kormakitis, a także podpisano umowę na projekt i rozbudowę oczyszczalni ścieków w Morphou.

W sektorze gospodarki wodnej w listopadzie 2021 r. zakończyła się budowa nowego kolektora kanalizacyjnego obsługującego północne tereny Nikozji. Projekt ten obejmował budowę około 13 km kanałów ściekowych służących odprowadzaniu ścieków z rejonu Nikozji do służącej obu społecznościom oczyszczalni ścieków w Nikozji, której budowę – również w ramach projektu finansowego ze środków UE

– zakończono w 2013 r. Projekt ten przyczyni się do zmniejszenia zanieczyszczenia wód gruntowych i ochrony wspólnych zasobów wodnych na całej wyspie.

Prace naprawcze sieci kanalizacyjnych Famagusty rozpoczęły się w lipcu 2021 r., kiedy istniały odpowiednie warunki do skutecznej realizacji umowy.

Pomimo pandemii COVID-19 odnotowano postępy w realizacji dwóch zmienionych umów w ramach zamówienia na roboty budowlane dotyczących rozbudowy składowiska i instalacji do odgazowywania składowiska, które obecnie stanowią inwestycję o wartości ponad 4,5 mln EUR w zakresie gospodarowania odpadami stałymi. Dzięki tym zmianom możliwa była produkcja do 0,8 MW energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii (zbieranie, przetwarzanie i spalanie gazu składowiskowego). Wyprodukowana energia elektryczna byłaby wykorzystywana do zrównoważonego oczyszczania ścieków składowiskowych (odcieków składowiskowych) w nowo uruchomionej oczyszczalni.

Niestety beneficjentowi nie udało się wykorzystać składowiska zgodnie z pierwotnymi założeniami, w tym oczyszczalni odcieków składowiskowych. Mimo iż oczyszczalnię odcieków składowiskowych uruchomiono w 2021 r., została ona następnie zamknięta i nie była czynna przez ponad 10 miesięcy. Doprowadziło to nieuchronnie do znacznego pogorszenia stanu inwestycji. Komisja nieustannie pracuje nad naprawieniem tej sytuacji i przywróceniem prawidłowego funkcjonowania obiektu.

W zamówieniu publicznym na usługi dotyczące budowania zdolności do praktyk gospodarowania odpadami stosowanych w społecznościach lokalnych wprowadzono zasady gospodarki o obiegu zamkniętym. Rozpoczęto prace nad utworzeniem pierwszej organizacji non-profit zajmującej się odpowiedzialnością producentów za recykling odpadów opakowaniowych. Proces ten niebawem się zakończy. W ramach tej inicjatywy miejscowi rolnicy z powodzeniem wypróbowali i zastosowali w praktyce wykorzystanie osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w Nikozji.

Zgodnie z finansowanym ze środków UE planem zintegrowanego gospodarowania odpadami stałymi dotacje mające pomóc ośmiu społecznościom lokalnym w usprawnieniu lokalnej infrastruktury gospodarowania odpadami są w końcowej fazie realizacji.

Lokalne możliwości techniczne w zakresie monitorowania jakości środowiska zwiększono dzięki odnowieniu sieci monitorowania jakości powietrza oraz utworzeniu laboratorium referencyjnego ds. jakości powietrza i paliw. Sieć monitorowania jakości powietrza – działająca w pełnym zakresie przez cały rok 2021 – zapewnia obecnie pomiary większej liczby zanieczyszczeń w większej liczbie lokalizacji.

4.2.2. Cel nr 2: Wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego

W ramach programu pomocy nadal zaspokajano najpilniejsze potrzeby określone przez sektor ochrony zdrowia w kontekście walki z pandemią COVID-19 oraz zapewniono nadzwyczajny pakiet gospodarczy o wartości 11 mln EUR w celu złagodzenia jej skutków społeczno-ekonomicznych.

Projekt dotyczący innowacyjnej przedsiębiorczości i dialogu, realizowany we współpracy z Northern Ireland Cooperation Overseas (NI-CO), był głównym narzędziem pomagającym zwalczać negatywne skutki gospodarcze pandemii. Łącznie 7,2 mln EUR przeznaczono na program dotacji „Ochrona i tworzenie miejsc pracy”,

w ramach którego 86 małych i mikroprzedsiębiorstw, które odniosły sukces, otrzyma dofinansowanie o maksymalnej wartości 60 000 EUR.

W obszarze rozwoju obszarów wiejskich przedłużono projekt pomocy technicznej dotyczący usług doradczych dla rolników, którego realizacja zakończy się w styczniu 2024 r. Celem tego projektu jest pomoc rolnikom z tureckiej społeczności cypryjskiej we wdrażaniu strategii strategię dotyczącą usług doradczych dla rolników, która obejmuje doradztwo, szkolenia i budowanie zdolności lokalnych doradców.

Aby wesprzeć realizację pakietu dotyczącego ChNP „Halloumi/Hellim", w 2021 r. zawarto umowę na kluczową interwencję w zakresie bezpieczeństwa żywności i gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych o wartości 3,1 mln EUR. Projekt pomocy technicznej ma na celu przyspieszenie wdrażania przez turecką wspólnotę cypryjską norm higieny i bezpieczeństwa żywności zgodnych z wymogami UE oraz zwiększenie gotowości na ewentualne kryzysy związane z chorobami zwierząt.

Ponadto w ramach projektu pomocy technicznej mającego na celu wzmocnienie potencjału lekarzy weterynarii w zakresie przeciwdziałania chorobom zwierząt, ich kontroli i zwalczania zakończono drugą zakrojoną na szeroką skalę serię pobierania próbek i testowania zwierząt w kierunku najważniejszych chorób (takich jak bruceloza i gruźlica). Komisja zapewniła testy laboratoryjne, weterynaryjne materiały zużywalne oraz usługi do celów pobieranie próbek i testowania zwierząt. Pobrano próbki od ponad 6 100 stad i ponad 427 000 zwierząt (bydła, owiec i kóz) w celu wykrycia zakażonych zwierząt i usunięcia ich z gospodarstw. W rezultacie obserwuje się spadek poziomu występowania brucelozy w tureckiej wspólnocie cypryjskiej.

Wsparcie UE przyczyniło się również do osiągnięcia dalszych postępów w nawiązywaniu współpracy z prywatnymi lekarzami weterynarii w zakresie pobierania próbek i testowania zwierząt. Dostarczono również sprzęt laboratoryjny o wartości blisko 500 000 EUR, aby pomóc w zwiększeniu zakresu i skuteczności testów wykonywanych w laboratoriach zajmujących się żywnością i zdrowiem.

W sektorze edukacji projekt pomocy technicznej dotyczący ulepszenia metod nauczania i uczenia się pomógł w przeprowadzeniu analizy sytuacji w zakresie ustawicznego rozwoju zawodowego oraz analizy wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w tureckiej wspólnocie cypryjskiej. Komisja nadal realizuje swój długoterminowy cel dostosowania edukacji dzieci Turków cypryjskich do najlepszych praktyk międzynarodowych.

Zakończono wart 1,1 mln EUR projekt mający na celu wyposażenie szkół podstawowych w laboratoria naukowe. Meble i sprzęt przekazano i zainstalowano w 48 szkołach podstawowych. Beneficjent otrzymał również mobilne laboratorium (specjalnie wyposażony autobus). Dla nauczycieli szkół podstawowych, którzy będą prowadzić lekcje w laboratoriach, zorganizowano cykl praktycznych szkoleń. W tym samym czasie uruchomiono działanie towarzyszące, którego celem było opracowanie wytycznych dotyczących efektywnego wykorzystania i niezawodności laboratoriów. Kontynuowano przygotowania do zapewnienia laboratoriów dla szkół średnich.

Pomimo niewielkiej przerwy spowodowanej pandemią COVID-19 w wybranych obszarach kształcenia zawodowego kontynuowano projekt dotyczący opracowania programów nauczania w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego w celu poprawy szans na zatrudnienie wśród młodzieży. Beneficjenci wielokrotnie podkreślali swoje zadowolenie z działań w ramach projektu i prosili o przedłużenie go o kolejne dwa lata.

W ramach programu monitorowania ekonomicznego, prowadzonego przez Bank Światowy, w dalszym ciągu zapewniano dogłębną analizę, pomoc techniczną oraz propozycje usprawnień. W programie tym skupiono się na analizie makroekonomicznej i zrównoważonym rozwoju, środowisku biznesowym i związanych z handlem skutkach zjednoczenia, szansach na zatrudnienie i umiejętnościach, ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia pozycji kobiet w sferze gospodarczej, oraz dogłębnej analizie konkretnych aspektów produkcji rolnej.

W dziedzinie statystyki w 2021 r. podpisano dwie umowy na zapewnienie infrastruktury informatycznej i pomocy technicznej w celu usprawnienia dostarczania danych biznesowych i zarządzania źródłami danych administracyjnych. Projekty te uzupełnia ukierunkowana pomocą zapewniana za pośrednictwem instrumentu pomocy technicznej i wymiany informacji Komisji (TAIEX) oraz Banku Światowego. Projekty te stanowią część szerszej strategii UE mającej na celu poprawę tworzenia statystyk w tureckiej wspólnocie cypryjskiej.

4.2.3. Cel nr 3: Działania na rzecz pojednania, działania służące budowaniu zaufania oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego

Komisja Osób Zaginionych wspierana przez program pomocy za pośrednictwem umowy o przyznanie wkładu zawartej z UNDP kontynuowała swoje prace w terenie i prace laboratoryjne. Do końca 2021 r. spośród łącznej liczby 2 002 osób zaginionych Komisja Osób Zaginionych ekshumowała 1 184 szczątków, spośród których 1 023 zidentyfikowano genetycznie i zwrócono rodzinom. Pandemia oraz bardzo wysokie temperatury znacznie spowolniły w 2021 r. prace ekshumacyjne, co skłoniło członków Komisji Osób Zaginionych do dalszego wdrażania awaryjnej strategii w zakresie ekshumacji na wypadek nieprzewidzianych zdarzeń.

W grudniu 2021 r. podpisano nową, wartą 2,6 mln EUR, umowę o przyznanie wkładu, tak aby zapewnić środki finansowe na rzecz działalności Komisji Osób Zaginionych w 2022 r. Ogólnie rzecz biorąc, w latach 2006–2021 UE wniosła wkład w wysokości ponad 30 mln EUR, co stanowi 75 % całkowitej kwoty środków przekazanych Komisji Osób Zaginionych w tym okresie.

Ochrona dziedzictwa kulturowego za pośrednictwem Komisji Technicznej ds. Dziedzictwa Kulturowego, w której reprezentowane są obie społeczności, stanowiła nadal kluczowy element działań na rzecz pojednania i budowania zaufania objętych wsparciem w ramach programu pomocy, przy czym w 2021 r. ukończono 18 projektów. Ogólnie rzecz biorąc, na program ochrony dziedzictwa kulturowego przeznaczono około 22 mln EUR ze środków finansowych UE. Dzięki temu poddano konserwacji, wzmocniono strukturalnie, zabezpieczono fizycznie lub odrestaurowano ponad 107 obiektów dziedzictwa kulturowego na całej wyspie.

Instrument na rzecz wspierania Komisji Technicznych, w których reprezentowane są obie społeczności, nadal zbliżał obie społeczności i przyczyniał się do rozwiązywania problemów, z którymi Cypryjczycy zmagają się na co dzień. Mimo pandemii komisje ds. kultury, środowiska, edukacji i zdrowia wdrożyły szereg ukierunkowanych działań.

Po udanym wdrożeniu pilotażowego programu stypendialnego służącego obu społecznościom przez United World Colleges (UWC) nowa umowa umożliwiła 10 Turkom cypryjskim i 10 Grekom cypryjskim rozpoczęcie w 2021 r. międzynarodowego programu maturalnego w różnych krajach. Działania realizowane

przez UWC obejmują również międzyspołecznościowe działania angażujące młodzież oraz krótkie kursy, których celem jest umożliwienie młodzieży wprowadzanie pozytywnych zmian w swoich społeczeństwach.

W 2021 r. kontynuowano wsparcie dla społeczeństwa obywatelskiego. „Civic Space" (przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego), zapewniająca pomoc techniczną dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w dalszym ciągu przyczyniała się do budowania zdolności tych organizacji, promowania środowiska sprzyjającego rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego i pobudzania tworzenia sieci kontaktów i wspólnych działań z Grekami cypryjskimi i innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego UE. Komponent „Civic Space" dotyczący aktywnego obywatelstwa, znany również pod nazwą „Grow Civic", poddano przeglądowi i będzie on wspierał działania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i aktywistów oparte na prawach.

W ramach projektu „Cypryjskie społeczeństwo obywatelskiego w działaniu VII" przyznano łącznie 11 nowych dotacji, głównie dla mniejszych, działających na poziomie najbliższym obywatelowi organizacji społeczeństwa obywatelskiego. W 2021 r. pomyślnie zrealizowano większość projektów z poprzedniego zaproszenia do składania wniosków oraz zaproszenia związanego ze zwalczaniem handlu ludźmi. Pozostałe projekty są w końcowej fazie realizacji. Beneficjenci, którzy złożyli wnioski z partnerami z obu społeczności, nadal współpracowali ze swoimi odpowiednikami będącymi Grekami cypryjskimi.

W październiku 2021 r. stowarzyszenie „Platforma praw człowieka" rozpoczęło realizację dotacji bezpośredniej finansowanej ze środków UE. Platforma będzie monitorować i sporządzać sprawozdania na temat przeciwdziałania handlowi ludźmi, praw uchodźców, praw osób LGBTI+, udziału odpowiednich zainteresowanych stron, warunków w więzieniach oraz wolności od tortur. Zapewni również wsparcie dla ofiar i zwiększy potencjał społeczeństwa obywatelskiego w zakresie kwestii związanych z prawami.

W ramach programu dotacji dla społeczności lokalnej w Nikozji powstało schronisko dla ofiar przemocy w rodzinie. Projekt ten przyczynił się również do zwiększenia świadomości i usprawnienia procedur wsparcia w tureckiej wspólnocie cypryjskiej.

4.2.4. Cel nr 4: Zbliżenie tureckiej wspólnoty cypryjskiej do UE

Zarządzanie programem stypendialnym UE zlecono British Council od roku akademickiego 2014/2015. Budżet dostępny w ramach ostatniego zaproszenia umożliwił sfinansowanie 136 stypendiów na rok akademicki 2021/2022. Stypendia te stanowiły wsparcie dla studentów na pierwszym roku studiów pierwszego stopnia, studentów na studiach magisterskich lub doktoranckich oraz badaczy i wysoko wykwalifikowanych pracowników w dalszym rozwijaniu swoich umiejętności językowych i zawodowych we wszystkich państwach członkowskich UE.

Od 2007 r. przyznano około 2 000 programów stypendialnych umożliwiających naukę w ponad 100 uczelniach w UE, w tym w ponad 100 uniwersytetach, obejmujących 23 kraje docelowe w UE oraz szkolenia w ponad 20 różnych zawodach. Od 2022 r. British Council w roli partnera wykonawczego zastąpi Goethe Institut. Sfinalizowano porozumienie z Kolegium Europejskim w sprawie stypendiów dla maksymalnie trzech Turków cypryjskich, pod warunkiem spełnienia przez nich kryteriów przyjęcia.

Unijny projekt Infopoint, zarządzany przez unijne biuro terenowe ds. programu we współpracy z przedstawicielstwem Komisji Europejskiej na Cyprze, osiągnął wysoki poziom widoczności UE w 2021 r. dzięki swoim działaniom zarówno online, jak

i offline. Obejmował ponad 20 tematów związanych z UE, takich jak równość płci, przemoc ze względu na płeć, prawa osób LGBTI+, prawa osób z niepełnosprawnościami, dezinformację oraz bezpieczeństwo i higienę pracy. Europejski Zielony Ład promowano poprzez seminaria internetowe poświęcone zrównoważonej energii, efektywności energetycznej, zapobieganiu pożarom, zerowemu zanieczyszczeniu, gospodarowaniu odpadami i odpadom opakowaniowym.

Dzięki projektowi zorganizowano 32 wydarzenia, w tym zakrojoną na szeroką skalę kampanię online z okazji Dnia Europy, oraz 79 imprezy cykliczne, w tym cykl koncertów internetowych, wprowadzenie do nowych języków europejskich oraz warsztaty artystyczne. W wydarzeniach tych wzięło udział ponad 15 000 uczestników. Zainicjowano i zrealizowano zakrojoną na szeroką skalę kampanię informacyjną „healthy lifestyle for all". Ponadto wydano 12 biuletynów i 9 infografik/publikacji, rozdystrybuowano 471 produktów informacyjnych, a w lokalnych mediach ukazało się 289 artykułów informacyjnych i 11 spotów telewizyjnych.

Popularność działań potwierdza również aktywność na stronie „Abbilgi" na Facebooku (ponad 2 000 nowych obserwujących w 2021 r., co daje łączną liczbę 22 812 obserwujących od uruchomienia tej strony).

4.2.5. Cele nr 5–6: Przygotowanie tureckiej wspólnoty cypryjskiej do wprowadzenia i wdrożenia unijnego dorobku prawnego

Instrument pomocy technicznej i wymiany informacji Komisji Europejskiej (TAIEX) służy realizacji celów 5 i 6 rozporządzenia o pomocy, a tym samym pomaga w przygotowaniu tureckiej wspólnoty cypryjskiej do wdrażania dorobku prawnego UE, mając na uwadze perspektywę wycofania jego zawieszenia po wejściu w życie kompleksowego rozwiązania problemu cypryjskiego.

W 2021 r. pomoc utrzymano w 12 głównych obszarach lub „sektorach" dorobku prawnego UE. Z powodzeniem dostosowano wsparcie w ramach TAIEX do środowiska internetowego i we wszystkich sektorach odnotowano większe zainteresowanie tym instrumentem. Ogółem w 2021 r. zorganizowano 147 wydarzeń w ramach TAIEX, co stanowi bardzo duży wzrost w porównaniu z 49 wydarzeniami w 2020 r. Jako uzupełnienie działań w ramach TAIEX podjęto starania mające na celu stworzenie bazy danych wszystkich tekstów prawnych opracowanych przy wsparciu TAIEX oraz poprawę jakości tłumaczeń pisemnych i ustnych w tureckiej wspólnocie cypryjskiej.

Eksperci ds. zdrowia TAIEX zapewnili stałą pomoc w ramach reakcji na COVID-19. Wsparcie koncentrowało się na środkach wykrywania i łagodzenia skutków, przede wszystkim na środkach ochrony zdrowia publicznego, skutecznej strategii testowania i planach szczepień. Eksperci pomogli również zwiększyć zdolności laboratoryjne oraz ustanowić sieć zgłoszeń na potrzeby nadzoru nad bezpieczeństwa farmakoterapii w tureckiej wspólnocie cypryjskiej.

W ramach TAIEX nadal wspierano wymianę handlową przez zieloną linię (rozporządzenie nr 866/2004). W 2021 r. niezależni eksperci na zlecenie Komisji wznowili regularne kontrole ziemniaków, miodu i świeżych ryb.

4.3. Realizacja finansowa (zawieranie umów i dokonywanie płatności)

4.3.1. Umowy

W 2021 r. Komisja podjęła zobowiązania prawne w wysokości 30 mln EUR. Oznacza to, że – biorąc pod uwagę ograniczone zasoby ludzkie i finansowe, braki w gotowości

do przyjęcia w przyszłości dorobku prawnego UE i zrównoważony charakter projektów – zaległości w zawieraniu umów zostały wyeliminowane.

4.3.2. Środki na płatności

W 2021 r. płatności wyniosły łącznie 38 mln EUR (41 mln EUR w 2020 r.).

4.4. Monitorowanie

Komisja ponosi bezpośrednią odpowiedzialność za realizację większości projektów (zarządzanie bezpośrednie). Pracownicy Komisji zapewniają bardzo wysoki poziom monitorowania, które obejmuje stały kontakt z wykonawcami, wizyty kontrolne na miejscu, spotkania na miejscu i działania komitetów sterujących. W ramach pomocy technicznej zespół wsparcia ds. dotacji w dalszym ciągu zapewniał wsparcie Komisji w monitorowaniu wdrażania umów o udzielenie dotacji, jednocześnie udzielając również wsparcia beneficjentom dotacji w zakresie stosowania unijnych zasad wdrażania umów o udzielenie dotacji, w tym dotyczących zamówień wtórnych.

Komisja wykonuje również szereg umów w trybie zarządzania pośredniego. Jednostki wdrażające, takie jak UNDP, British Council i NI-CO, odpowiadają przed Komisją zgodnie z odpowiednimi umowami ramowymi. Komisja ściśle angażuje się w bieżące monitorowanie tych działań.

4.5. Audyt i kontrole

W pełni wdrożono zalecenia sformułowane w następstwie ostatniego audytu przeprowadzonego w 2017 r. przez Służbę Audytu Wewnętrznego dotyczące rozwiązań w zakresie kontroli wewnętrznej w obszarze zamówień publicznych.

4.6. Ocena

W ramach projektu monitorowania zorientowanego na rezultaty kontynuowano przegląd wybranych działań i przeprowadzono zaplanowane szkolenia na temat poprawy wewnętrznych zdolności odpowiednich zainteresowanych stron w zakresie monitorowania. Zalecenia ekspertów ds. monitorowania zorientowanego na rezultaty dotyczące istotności, wydajności, skuteczności i trwałości są włączane do działań objętych przeglądem i poza zakresem tych działań.

W 2021 r. zakończono przegląd śródokresowy programu pomocy. Jego celem było przygotowanie całościowej niezależnej oceny i zebranie dowodów na temat postępów poczynionych w osiąganiu celów określonych w rozporządzeniu o pomocy w latach 2013–2018. W sprawozdaniu końcowym stwierdzono, że program pomocy można uznać za bardzo istotną i – biorąc pod uwagę szczególne okoliczności w kontekście tureckiej wspólnoty cypryjskiej – stosunkowo udaną inicjatywę o znacznej unijnej wartości dodanej.

4.7. Informacje, promocja i eksponowanie działań

Ogółem w 2021 r. przeprowadzono 394 działania w zakresie komunikacji i eksponowania działań, głównie w internecie ze względu na ograniczenia związane z COVID-19. Trwają przygotowania do wydania broszur na temat wsparcia UE w odpowiedzi na COVID-19 oraz na temat rozwoju sektora prywatnego.

4.8. Konsultacje z rządem Republiki Cypryjskiej

Odbyły się spotkania z przedstawicielami rządu Republiki Cypryjskiej, zarówno osobiste, jak i internetowe. Komisja nadal polega na współpracy rządu w zakresie weryfikacji praw własności i ułatwiania prac komisji technicznych, w których

reprezentowane są obie społeczności. Komisja spotyka się regularnie ze Stałym Przedstawicielstwem.

5. WNIOSKI

Komisja nadal udziela pomocy w ramach rozporządzenia o pomocy w celu ułatwienia zjednoczenia Cypru przez wspieranie rozwoju gospodarczego tureckiej wspólnoty cypryjskiej dzięki działaniom realizowanym zgodnie z sześcioma celami określonymi w rozporządzeniu o pomocy. W 2021 r. w dalszym ciągu koncentrowano pomoc na obszarach, które stwarzają szczególne problemy, jeśli chodzi o zgodność w przyszłości z unijnym dorobkiem prawnym.

Kolejne okresy programowania będą na bieżąco odzwierciedlały dotychczasową historię pomocy i stopień zaawansowania projektów. Podejmowane wysiłki będą się w dalszym ciągu koncentrowały na wywieraniu większego wpływu w obszarach priorytetowych w drodze mniej licznych, lecz szerzej zakrojonych działań.

Komisja jest gotowa na rozmieszczenie zasobów, w tym w ramach programu pomocy, celem wsparcia negocjacji dotyczących rozwiązania problemu cypryjskiego w razie potrzeby pod auspicjami ONZ.